

Arte Gótica

Introdución

A arte gótica é un estilo artístico que predominou na arquitectura relixiosa, na escultura e na pintura de Europa entre a fase final do século XII e comezos do século XVI, solapándose co movemento cultural do Renacemento. Precedeuno a arte románica (séculos XI-XII). O gótico é o segundo grande estilo internacional, con características común para todos os lugares onde se elaboraron estas manifestacións artísticas, tal e como xa sucedera co románico. A diferenza deste último, na arte gótica existen algunhas variantes rexionais, especialmente a partir do século XIV.

Considérase que a arte gótica tamén ten o seu foco inicial en Francia, en concreto na basílica da abadía real de Saint-Denis (próxima a París), catalogada como o primeiro monumento de estilo gótico. Foi construída a partir do 1140 por Suger, o abade ou superior dese mosteiro, considerado como o impulsor desta nova arte. Nun principio, o termo gótico foi designado de maneira despectiva polos escritores italianos clasicistas do Renacemento que consideraban a todo o que non era clásico como unha fealdade. Atribuíanlle a arte gótica (“propia dos godos”) ás tribos bárbaras que destruíran ao Imperio romano e á cultura clásica no século V d. C.

Como principal estilo artístico da Baixa Idade Media, o gótico foi a expresión do auxe das cidades (chamadas burgos) e dos seus habitantes (chamados burgueses), que escapaban da opresión feudal que se vivía no entorno rural. Debemos concluir que o gótico é un estilo artístico urbán que representa a un novo modo de vida e á definitiva recuperación económica que se vai vivir no final da Época Medieval. Para deixar patente este novo modelo de vida, vanse edificar grandes construcións nas florecentes cidades destacando como tipoloxía as universidades, os conventos, as lonxas, os concellos, as torres do reloxo e fundamentalmente as catedrais.

A arte gótica foi valorada partir do século XIX, cando comeza a considerarse grandilocuente e imponente. Entre as características principais da arte gótica destácanse o principio da estética da luz como fundamento de todo arte; a aplicación de innovadoras técnicas de arquitectura que permitiron alcanzar o estilo único de teitos altos mediante arcobotantes e vidreiras; o deseño de formas extravagantes aplicadas tanto na escultura como na decoración arquitectónica e nas artes plásticas e a decoración con materiais brillantes e o uso de cores vivas, para exacerbar o concepto de luminosidade.

Entre as catedrais góticas máis impactantes podemos incluír a de Milán e a de Florencia en Italia, Reims e Chartres en Francia, Lincoln e Salisbury (Inglaterra), Colonia en Alemaña, e no caso español, as de León, Toledo e Burgos.

A nivel escultórico, os nomes de Nicola Pisano, Gil de Siloé e Rodrigo Alemán non deben ser pasados por alto.

No plano pictórico, o gótico vai dar un salto exponencial con respecto ao románico a nivel técnico, productivo e de importancia. Danse dúas escolas principais, unha en Flandres (con artistas tan valorados como *O Bosco*, van der Weyden, os Brueghel ou Jan van Eyck) e a outra en Italia (nesta destacan Giotto, Cimabue ou Fra Angelico).

Arquitectura:

A arquitectura foi a máxima expresión da arte gótica, baseada no concepto da luz como fundamento e símbolo da divindade. A arte gótica naceu da idea teocentrista na que Deus era o centro da realidade e consideraba que todo o que conformaba ao universo era reflexo da luz divina. Na arquitectura sumouse, ademais, o desenvolvemento de novas técnicas sofisticadas como son as seguintes:

- As bóvedas de cruzaría. Consistían nun tipo de teito conformado por un sistema de bóvedas entrecruzadas que, á súa vez, eran atravesadas por arcos oxivais ou apuntados. Este sistema resultaba de soporte para distribuír o peso da estrutura cara aos piares.
- Os arcobotantes. Consistían nuns medios arcos construído na parte externa da edificación e que se apoiaban nos muros laterais. Resultaban unha guía de soporte das bóvedas interiores.
- O arco oxival. Trátase na terminación en punta de ventás e portas que acentuaban a sensación de altura. Este ornamento arquitectónico empregábase en contraposición xeométrica e de maneira repetida cara ao interior.
- As vidreiras. Consistían en extensas paredes de vitrais situadas na metade superior da edificación e contidas por un sistema de columnas. Estas cristaleiras tiñan cores vivas e imaxes relixiosas que reflectían a luz do sol cara ao interior, recreando unha experiencia emocional e expresionista que reforzaba o concepto de teocentrismo.

Escultura:

A escultura gótica caracterizouse por representacións naturais tal e como se percibían no mundo real, sen aplicar significados simbólicos como sucedía coa arquitectura e o manexo da luminosidade. Entre as principais características da escultura gótica destácanse:

- O naturalismo nas figuras e as posturas corporais que non eran tan ergueitas ou solemnes como as da arte románica.
- A expresión de sentimentos de dor, tenrura, empatía, entre outros, a través do realismo na expresión dos xestos.
- O gran nivel de detalle nas representacións humanas, tanto do corpo como dos accesorios.
- O uso como ornamento da arquitectura gótica nas columnas e os parteluces (columnas que se sitúan na metade de portóns ou ventás dividíndoas).
- O uso de técnicas para recrear a profundidade dos obxectos e o nivel dos detalles.

- A manifestación da arte en novos soportes como os retablos (obras que se sitúan detrás dun altar), as sillerías dos coros, as miniaturas, ou os sepulcros.

Pintura:

A pintura gótica foi recoñecida como tal a partir do século XIV, sendo a súa traxectoria máis curta que as da arquitectura e a escultura góticas. Destacouse nas obras relixiosas para representar a Cristo, os santos, os anxos e as virxes, figuras que se empregaban para decorar as imponentes construcións arquitectónicas. Considérase á pintura gótica como unha representación das narracións da Biblia e os Evanxeos. Entre as principais características da pintura gótica temos que mencionar:

- As técnicas dos murais en fresco, a pintura sobre táboa, o temple e o óleo.
- A representación da luz e os xogos de contraluces que xeraban a sensación de volume e realismo.
- As melloras nas técnicas da perspectiva.